

Пріоритети розвитку ринку природного газу в контексті євроінтеграційних прагнень України

У статті розглянуто проблеми та пріоритети розвитку ринку природного газу в Україні в контексті євроінтеграції. Визначено пріоритетні завдання з реформування ринку природного газу України, що зумовлюють успішність імплементації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.

Зокрема, розглянуто стан запровадження вторинного законодавства для забезпечення реалізації умов базового Закону України «Про ринок природного газу», повноцінний перехід на тарифну модель «вхід–вихід», що визначатиме нові правила функціонування ринку не лише для транснаціональної господарської взаємодії, а й для всіх суб'єктів внутрішнього ринку природного газу.

Проаналізовано ряд положень Угоди про асоціацію між Україною та ЄС щодо реформування ринку природного газу.

Ключові слова: природний газ, зона вільної торгівлі, рівень конкуренції, пріоритети, Угода про асоціацію між Україною та ЄС, енергетична незалежність.

ЧУКАЄВА І.К.,
РАМАЗАНОВ В.А.

Приоритеты развития рынка природного газа в контексте евроинтеграционных устремлений Украины

В статье рассмотрены проблемы и приоритеты развития рынка природного газа в Украине в контексте евроинтеграции. Определены приоритетные задачи по реформированию рынка природного газа Украины, обуславливающие успешность имплементации Соглашения об ассоциации между Украиной и ЕС.

В частности, рассмотрено состояние введения вторичного законодательства для обеспечения реализации условий базового Закона Украины «О рынке природного газа», полноценный переход на тарифную модель «вход–выход», определяющую новые правила функционирования рынка не только для транснационального хозяйственного взаимодействия, но и для всех субъектов внутреннего рынка природного газа.

Проанализирован ряд положений Соглашения об ассоциации между Украиной и ЕС по реформированию рынка природного газа.

Ключевые слова: природный газ, зона свободной торговли, уровень конкуренции, приоритеты, Соглашение об ассоциации между Украиной и ЕС, энергетическая независимость.

CHUKAEVA I.K.,
RAMAZANOV V.A.

Priorities for the development of natural gas market in the context of the euro-integration plants of Ukraine

The article deals with the problems and priorities of the development of the natural gas market in Ukraine in the context of European integration. The priority tasks for reforming the Ukrainian natural gas market, which determine the success of the implementation of the Association Agreement between Ukraine and the EU, were identified.

In particular, the state of introduction of secondary legislation for ensuring the implementation of the terms of the basic Law of Ukraine «On the Natural Gas Market», a full-fledged transition to the entry–exit tariff model that defines new rules for the functioning of the market, not only for transnational economic interaction, but for all entities objects of the internal market of natural gas.

A number of provisions of the Association Agreement between Ukraine and the EU on reforming the natural gas market

Key words: natural gas, free trade zone, level of competition, priorities, Association Agreement between Ukraine and the EU, energy independence.

Постановка проблеми. Угода про асоціацію між Україною та ЄС закріплює прийняті раніше зобов'язання в рамках європейського Енергетичного співтовариства і встановлює чіткий графік їх імплементації. Європейське законодавство не встановлює конкретних правил, за якими мають бути реформовані національні ринки паливно-енергетичного комплексу, натомість визначає лише базові принципи їх подальшого функціонування.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Окремі аспекти економічної ефективності процесів постачання і транспортування енергоресурсів, зокрема природного газу, в контексті імплементації Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом положень досліджували Галецька Н., Крижанівський Є., Подрез-Ряполова І., Струк Н., Стрельцова О. та інші [1–5].

Однак, нові реформи на ринку природного газу України спонукають до нового більш глибокого дослідження проблем його розвитку в нових економічних умовах.

Метою статті є аналіз економічних викликів і нових можливостей розвитку ринку природного газу в умовах імплементації Угоди про асоціацію між Україною і Європейським Союзом та визначення пріоритетних завдань щодо розвитку ринку природного газу, що дає можливість підвищити рівень енергетичної незалежності держави

Виклад основного матеріалу. Угода про асоціацію між Україною та ЄС закріплює прийняті раніше зобов'язання в рамках Європейського енергетичного співтовариства і встановлює чіткий графік їхньої імплементації з дати набрання Угодою чинності. Ці зобов'язання передбачають імплементацію низки європейських директив, спрямованих на трансформацію як інституційного середовища на ринку природного газу, так і техніко-технологічної структури виробничих потужностей і енергетичного балансу загалом [6].

Лібералізація ринків природного газу є однією з головних тенденцій останніх десятиріч у європейській та світовій енергетиці загалом. Причиною трансформацій європейських ринків стало те, що стара система, основою якої були великі вертикально інтегровані газові компанії, що виконували роль монопольних постачальників, здійснювали імпорту газу за довгостроковими контактами за цінами, прив'язаними до вартості нафти, перестала задовольняти вимоги суб'єктів ринку.

На заміну старої була запропонована принципово нова система, базовими складовими якої є вільна конкуренція між постачальниками на всіх рівнях – від локального до міжнародного, виокремлення як самостійної сфери діяльності газотранспортних компаній з наданням права користування мережею всім на недискримінаційній основі, ринкове біржове ціноутворення і відмова від довгострокових контактів на користь спотових угод.

Трансформація енергетичних ринків в напрямі лібералізації стала частиною загальної політики ЄС, спрямованої на формування єдиного ринку на континенті, тож перед країнами, що обрали євроінтеграційний вектор розвитку, природно постала потреба у реформуванні національних газових ринків згідно з директивами та регламентами ЄС.

Не став винятком і ринок природного газу України, що потребує реформування в умовах зростаючих викликів забезпечення надійності постачання палива та адаптації внутрішніх правил до європейських вимог. Угода про Асоціацію між Україною та ЄС вимагає гармонізації нормативно-правової бази зі стандартами ЄС через імплементацію Третього енергетичного пакету ЄС, хоча й не встановлює конкретних правил, за якими мають бути реформовані національні ринки, натомість визначаючи лише базові принципи їх подальшого функціонування.

Однак навіть рамкові вимоги до безпеки та якості надання послуг у контексті реформування газового ринку наразі натикаються на серйозні перепони, що проявляються, зокрема, в перешкоджанні вільного доступу до включення в місячні проекти балансу, фактичній залежності транспортного оператора від монопольного впливу однієї компанії, зловживанні Національною акціонерною компанією «Нафтогаз України» своїм становищем тощо.

Окреме важливе місце серед завдань до реформування ринку газу України займає проблема опрацювання підходу до встановлення економічно обґрунтованих тарифів на послуги з транспортування.

Впровадження тарифоутворюючої моделі «вхід–вихід» [7] для більшості газотранспортних мереж в Європі відображає переконання, що такий принцип ціноутворення найкраще відповідає умовам формування конкурентного ринку газу: оскільки вільний доступ до мережі є необхідною умовою для конкуренції, отож і при визначен-

ні тарифів доцільно перейти від комбінованого «поштового–дистанційного» принципу розрахунку залежно від відстані транспортованого палива до запровадження окремої плати за вхід та вихід із системи.

Крім зміни моделі внутрішнього ринку, що зумовлюється прагненням його інтеграції до європейської Цільової моделі газового ринку, Угода про асоціацію між Україною та ЄС актуалізує питання диверсифікації зовнішніх поставок, створюючи для України можливість перенесення точок продажу транзитного газу із західного на східний кордон, що в подальшому нівелюватиме нарікання з приводу запровадження реверсного (віртуального) постачання.

До підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС основним джерелом надходження реверсного газу з Європи до України був словацький напрям, однак через значний вплив ПАТ «Газпром» на словацький ринок, зокрема через володіння ним часткою в газотранспортній системі (ГТС) Словаччини, «великий» реверс не міг розпочатися через бюрократичні зволікання з посиланням на необхідність вирішення технічних аспектів.

Після підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС Україна врешті змогла повною мірою використати своє право на подібні поставки через норми європейського права. Імплементация директив та регламентів ЄС формально дозволила Україні укласти нові контракти на постачання природного газу з європейських спотових ринків.

Проте, незважаючи на певні досягнення, реформу національного ринку природного газу ще не завершено. На сьогоднішньому етапі пріоритетними завданнями з реформування ринку газу України мають бути:

1) забезпечення зміни якісної ролі національного регулятора на ринку природного газу. Головним завданням такої зміни є досягнення реальної незалежності Регулятора, його тісна кооперація з національними регуляторами країн ЄС, а також відповідним наддержавним координуючим органом – ACER [8].

Національний регулятор має сконцентруватися на виконанні властивих такому органу функцій з контролю та нагляду щодо таких питань, як правила управління і розподілення пропускної потужності розподільчих мереж; контроль засобів управління перевантаженості газових мереж; регулювання

часу, необхідного операторам транспортування, розподілення та зберігання для здійснення підключення споживачів до систем та ремонтних робіт; контроль за оприлюдненням операторами систем інформації для здійснення господарської діяльності; нагляд за розділенням фінансової звітності від різних видів господарської діяльності; публікація щорічних звітів стосовно рівня конкуренції та прозорості на ринку природного газу.

2) закінчення реструктуризації Національної акціонерної компанії «Нафтогаз України» та сертифікації оператора газотранспортної системи (оператора ГТС) відповідно до вимог Третього енергетичного пакета ЄС. Ефективне відокремлення функції оператора ГТС від учасників ринку, які займаються іншою діяльністю на ринку газу, зокрема, видобутком, торгівлею або постачанням газу, є необхідною передумовою для розвитку вільного та конкурентного ринку природного газу;

3) забезпечення повної гармонізації регуляторної бази на ринку природного газу з нормами Третього енергетичного пакета ЄС.

До речі, в цьому напрямку Міністерством енергетики та вугільної промисловості України спільно із Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг вже зроблено чимало роботи, зокрема на виконання положень Закону України «Про ринок природного газу» прийнято:

– Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо створення передумов для нової моделі ринку природного газу та забезпечення стабільності розрахунків підприємств енергетичної галузі» від 24.11.2015 № 812–VIII [9];

– Закон України «Про внесення зміни до Митного кодексу України щодо створення передумов для нової моделі ринку природного газу» від 04.02.2016 № 994–VIII [10];

– постанову Кабінету Міністрів України від 22.03.2017 № 187 «Про затвердження Положення про покладення спеціальних обов'язків на суб'єктів ринку природного газу для забезпечення загальносуспільних інтересів у процесі функціонування ринку природного газу» [11];

– постанову Кабінету Міністрів України від 30.09.2015 № 792 «Про забезпечення проведення розрахунків за спожитий природний газ» [12];

– постанову Кабінету Міністрів України від 30.09.2015 № 809 «Про затвердження По–

рядку проведення конкурсу з визначення постачальника «останньої надії» [13];

– розпорядження Кабінету Міністрів України «Про визначення Національної акціонерної компанії «Нафтогаз України» постачальником «останньої надії» від 10.12.2015 № 1307–р [14];

– постанову Кабінету Міністрів України 30.09.2015 № 813 «Про визначення незалежних організацій, які проводять незалежну експертизу вихідних даних проектів будівництва об'єктів газотранспортної або газорозподільної системи» [15];

– постанову Кабінету Міністрів України від 30.09.2015 № 812 «Про внесення змін до Правил охорони магістральних трубопроводів» [16];

– Правила про безпеку постачання природного газу, що затверджені наказом Міненерговугілля від 02.11.2015 № 686, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 30 листопада 2015 р. за № 1489/27934 [17];

– Національний план дій, що затверджено наказом Міненерговугілля від 02.11.2015 № 687, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 23 листопада 2015 р. за № 1458/27903 [18];

4) реформування системи стягнення рентних платежів за видобуток природного газу та перехід до прогресивної системи встановлення рентних ставок задля стимулювання видобутку природного газу як державними компаніями, так і приватними.

5) завершення процесу створення технологічної бази для переходу з місячної на добову систему балансування природного газу в ГТС, що потребуватиме впровадження засобів контролю та обліку природного газу на всіх етапах його руху в газотранспортній системі, безпосередньо завершення процесу впровадження систем добового балансування природного газу;

6) створення ефективних фінансових передумов для зацікавленості постачальників до більш тривалого прогнозування своєї господарської діяльності за допомогою диференціації тарифної сітки на послуги користування ГТС;

7) запровадження в складову тарифу на користування газорозподільними системами прогресивних методик тарифоутворення щодо стимулювання інвестицій в оновлення розподільних систем, зменшення фізичних втрат, упровадження «розумних» технологій обліку;

8) перехід до системи монетизації субсидій.

Для України європейська інтеграція та реформування ринку природного газу – це шлях модернізації економіки, подолання технологічної відсталості, залучення іноземних інвестицій і новітніх технологій, створення нових робочих місць.

Разом із тим, Угода про асоціацію між Україною та ЄС слугує стратегічним орієнтиром системних соціально-економічних реформ в Україні.

Що стосується аналізу положень Угоди про асоціацію між Україною та ЄС варто зазначити наступне.

Відповідно до Глави 11 «Питання, пов'язані з торгівлею енергоносіями» Угоди [19] закріплено:

– статтю 268 «Визначення»:

1) «енергетичні товари» означає природний газ (код ГС: 2711), електроенергію (код ГС: 2716) та сиру нафту (код ГС: 2709);

2) «стаціонарна інфраструктура» означає будь-які трансмісійні та розподільчі мережі, устаткування та сховища для скрапленого газу, як визначено у директивах ЄС;

3) «транзит» означає транзит, як це описано у Главі 5 («Митні питання та сприяння торгівлі») Розділу IV цієї Угоди, енергетичних товарів через стаціонарну інфраструктуру або нафтопровід;

4) «транспортування» означає передачу і розподіл, як це визначено у директивах ЄС;

5) «несанкціонований відбір» означає будь-яку діяльність, що включає незаконний відбір енергетичних товарів зі стаціонарної інфраструктури.

– статтю 269 «Ціни, що регулюються на внутрішньому ринку»:

1. Ціни на постачання газу для промислових споживачів визначаються виключно попитом та постачанням.

2. Шляхом часткового скасування пункту 1 цієї статті Сторони можуть встановити в загальних економічних інтересах зобов'язання стосовно ціни на постачання газу (далі – регульована ціна).

3. Сторони гарантують, що таке зобов'язання буде чітко визначеним, прозорим, пропорційним, недискримінаційним, таким, що піддається перевірці, та з обмеженим строком дії. При застосуванні цього зобов'язання Сторони також гарантують рівний доступ для споживачів щодо інших зобов'язань.

4. Якщо ціна, за якою продається газ на внутрішньому ринку, регулюється, то Сторона забезпечує, щоб методологія, яка визначає розрахунок регульованої ціни, була опублікована до набрання чинності регульованою ціною.

– статтю 272 «Транзит»:

Сторони вживають заходів, необхідних для спрощення транзиту відповідно до принципу свободи транзиту та відповідно до Статті V(2), V(4) і V(5) ГАТТ 1994 та статті 7(1) і 7(3) Договору до Енергетичної Хартії 1994 року, які включено до цієї Угоди та які складають її невід’ємну частину;

– статтю 273 «Транспортування»:

Стосовно транспортування газу, зокрема доступу третьої сторони до стаціонарної інфраструктури, Сторони мають адаптувати своє законодавство, як зазначено в Додатку XXVII до цієї Угоди та Договору про заснування Енергетичного Співтовариства 2005 року з метою гарантування, що тарифи, опубліковані до набрання ними чинності, процедура розподілу пропускної спроможності та всі інші умови є об’єктивними, обґрунтованими і прозорими та не дискримінують за походженням, власністю або призначенням газу.

– статтю 274 «Співробітництво у сфері використання інфраструктури»:

Сторони мають докладати зусиль для сприяння використанню інфраструктури передачі та збереження газу та, у разі необхідності, проводити консультації одна з одною або координувати свої дії стосовно розвитку інфраструктури. Сторони мають співробітничати у питаннях, що стосуються торгівлі природним газом, сталого розвитку та безпеки постачання.

З метою подальшої інтеграції ринків енергетичних товарів кожна Сторона повинна враховувати енергетичні мережі та можливості іншої Сторони під час розробки програмних документів щодо попиту та плану постачання, взаємозв’язку, енергетичних стратегій і планів розвитку інфраструктури.

– статтю 275 «Несанкціонований відбір енергетичних товарів»:

Кожна Сторона повинна вжити всіх необхідних заходів з метою заборони та усунення несанкціонованого відбору енергетичних товарів, що переправляються транзитом або транспортуються їхньою територією;

– статтю 276 «Збій у постачанні»:

1. Кожна Сторона гарантує, що оператори системи передачі вживатимуть необхідні заходи для того, щоб:

а) мінімізувати ризик випадкового переривання, скорочення або зупинки транзиту і транспортування;

б) швидко відновити нормальну роботу такого транзиту або транспортування, яка була випадково перервана, скорочена або зупинена.

2. Сторона, через територію якої переправляються транзитом або транспортуються енергетичні товари, не повинна у разі виникнення спору з будь-якого питання за участю Сторін чи однієї або більше осіб, що знаходяться під контролем або юрисдикцією однієї зі Сторін, переривати або скорочувати, дозволяти будь-якому суб’єкту, що знаходиться під її контролем або юрисдикцією, в тому числі державному торговельному підприємству, переривати або скорочувати чи дозволяти будь-якому суб’єкту під її юрисдикцією переривати або скорочувати існуюче транспортування або транзит енергетичних товарів, крім випадків, коли це чітко передбачено в договорі або в іншій угоді, що регулює такий транзит або транспортування, до завершення процедур вирішення спору в рамках відповідного договору.

3. Сторони домовилися, що Сторона не повинна нести відповідальності за переривання або скорочення постачання відповідно до цієї статті, якщо Сторона не має можливості постачати енергетичні товари внаслідок дій, пов’язаних з третьою країною або особою, яка знаходиться під контролем чи юрисдикцією третьої країни.

Таким чином, передбачена Угодою про асоціацію між Україною та Європейським Союзом поглиблена та всеохоплююча зона вільної торгівлі між Україною та Європейським Союзом (ЄС) визначатиме правову базу для вільного переміщення товарів, послуг, капіталів, частково робочої сили між Україною та ЄС, а також регуляторного наближення, спрямованого на поступове входження економіки України до спільного ринку ЄС.

Висновки

Кожна держава самостійно приймає рішення щодо адаптації європейських вимог енергетичного законодавства до особливостей внутрішнього ринку, проте існують загальні принципи, які мають слугувати базою ділової культури національних ринків і сприяти гармонічному створенню єдиного європейського інтегрованого енергетичного простору. Європейські практики демонструють, як з допомогою вироблених Європою принципів можна отримати весь необхідний спектр ефектів у внутрішньому функціонуванні газових ринків.

При запровадженні певних норм з урахуванням необхідності досягнення вищого рівня національної безпеки та підвищення надійності газотранспортної системи Україна повинна дотримуватися балансу між національною безпекою та економічною ефективністю ринку.

Список використаних джерел

1. Галецька Н.Б. Національна імплементація Угоди про асоціацію між ЄС та Україною: деякі теоретичні аспекти / Н.Б. Галецька // Держава і право. Серія «Юридичні і політичні науки». – Вип. 66. – 2014. – С. 27–35.

2. Крижанівський Є.І. Аналіз та оцінка світового досвіду з управління міжнародними магістральними трубопровідними системами / Є.І. Крижанівський, І. Л. Боднарук, Н. В. Люта, В. П. Петренко // Економіка та управління в нафтовій і газовій промисловості. – 2010. – №2. – С. 40–44

3. Подрез–Ряполова І.В. Питання законодавчого забезпечення диверсифікації поставок природного газу в Україні / Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція. 2014 № 12 том 2. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/994_926

4. Струк Н.П. (2014) Особливості управління газотранспортною системою України в умовах євроінтеграції // Науково-інформаційний вісник «Економіка» № 10, [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://visnyk.iful.edu.ua/wp-content/uploads/2015/10/30-10-14.pdf>

5. Стрельцова О. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом: передумови, проблеми і перспективи / О. Стрельцова // Право України. – 2012. – № 3–4. – С. 87–97.

6. Сицук О. Оцінка впливу Угоди про асоціацію між Україною та ЄС на економіку України : наук. доп. / за ред. В. М. Гейця, Т. О. Осташко, Л. В. Шинкарук. – К.: ДУ «Ін-т екон. та прогнозув. НАН України», 2014. – 102 с.

7. The Resolution of the Energy and Utilities Regulatory National Commission Ukraine, from 25.09.2015 № 2517 «On Approval of the Methodology for Determining and Calculation of Tariffs for Natural Gas Transportation Services for Points of Entry and Exit Points on the Basis of Multi-Yearly Stimulating Regulation», registered with the Ministry of Justice of Ukraine November 06, 2015 for # 1388/27833 (2015). Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1388-15> [in Ukrainian].

8. Офіційний ресурс Agency for the Cooperation of Energy Regulators (ACER) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.acer.europa.eu/en/Pages/default.aspx>

9. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо створення передумов для нової моделі ринку природного газу та забезпечення стабільності розрахунків підприємств енергетичної галузі» від 24.11.2015 № 812–VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/812-19>

10. Закон України «Про внесення зміни до Митного кодексу України щодо створення передумов для нової моделі ринку природного газу» від 04.02.2016 № 994–VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994-19>

11. Постанова Кабінету Міністрів України від 22.03.2017 № 187 «Про затвердження Положення про покладення спеціальних обов'язків на суб'єктів ринку природного газу для забезпечення загальносуспільних інтересів у процесі функціонування ринку природного газу» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/187-2017-%D0%BF>

12. Постанова Кабінету Міністрів України від 30.09.2015 № 792 «Про забезпечення проведення розрахунків за спожитий природний газ» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/792-2015-%D0%BF>

13. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про визначення Національної акціонерної компанії «Нафтогаз України» постачальником «останньої надії» від 10.12.2015 № 1307–р [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1307-2015-%D1%80>

14. Постанова Кабінету Міністрів України від 30.09.2015 № 792 «Про забезпечення проведення розрахунків за спожитий природний газ» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/792-2015-%D0%BF>

15. Постанова Кабінету Міністрів України 30.09.2015 № 813 «Про визначення незалежних організацій, які проводять незалежну експертизу вихідних даних проектів будівництва об'єктів газотранспортної або газорозподільної системи» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/813-2015-%D0%BF>

16. Постанова Кабінету Міністрів України від 30.09.2015 № 812 «Про внесення змін до Правил охорони магістральних трубопроводів» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/812-2015-%D0%BF>

17. Правила про безпеку постачання природного газу, що затверджені наказом Міненергугілля від 02.11.2015 № 686, зареєстровано в Міністерстві юс-

тиції України 30 листопада 2015 р. за № 1489/27934 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1489-15>

18. Національний план дій, що затверджено наказом Міністерства енергетики та захисту споживачів від 02.11.2015 № 687, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 23 листопада 2015 р. за № 1458/27903 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1458-15>

19. Угода про Асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 21 березня 2014 р. // Офіційний вісник України. – 2014. – № 75. – Т. 1. – Ст. 2125.

Referencer

1. Haletska N.B. (2014), «National Implementation of the Association Agreement between the EU and Ukraine: some theoretical aspects», *Derzhava i pravo. Seriya «Yurydychni i politychni nauky»*, vol. 66, pp.27–35.

2. Kryzhanivsky, E.I., Bodnaruk, I. L., Luta, N. V. and Petrenko, V. P. (2010), «Analysis and assessment of international experience in the management of international trunk pipeline systems», *Ekonomika ta upravlinnya v naftoviy i hazoviy promyslovosti*, vol. 2, pp.40–44.

3. Podrez-Ryapolova, I.V. (2014), «Issues of legislative provision for diversification of natural gas supply in Ukraine», *Naukovyy visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu*. Ser.: *Yurysprudentsiya*, vol. 2, t.2, [Online], available at: <http://visnyk.iful.edu.ua/wp-content/uploads/2015/10/30-10-14.pdf>

4. Struk, N.P. (2014), «Features of management of the gas transportation system of Ukraine in the conditions of European integration», *Naukovo-informatsyyny visnyk «Ekonomika»* [Online], available at <http://visnyk.iful.edu.ua/wp-content/uploads/2015/10/30-10-14.pdf>

5. Streltsova, O. (2012), «Association Agreement between Ukraine and the European Union: preconditions, problems and prospects», *Pravo Ukrayiny*, vol. 3–4, pp.87–97.

6. Sishchuk, O. (2012), «Evaluation of the impact of the Association Agreement between Ukraine and the EU on the Ukrainian economy»: Sciences. add for ed. Heytsa, V. M., Ostashko, T. O. and Shynkaruk. L.V. K.: *DU «In-t ekon. ta prohnouz. NAN Ukrayiny»*

7. The Resolution of the Energy and Utilities Regulatory National Commission Ukraine, from 25.09.2015 № 2517 «On Approval of the Methodology for Determining and Calculation of Tariffs for Natural Gas Transportation Services for Points of Entry and Exit Points on the Basis

of Multi-Yearly Stimulating Regulation», registered with the Ministry of Justice of Ukraine November 06, 2015 for # 1388/27833 (2015). [Online], available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1388-15>

8. Official resource «Agency for the Cooperation of Energy Regulators (ACER)» [Online], available at <http://www.acer.europa.eu/en/Pages/default.aspx>

9. The Law of Ukraine «On Amendments to the Tax Code of Ukraine regarding the creation of prerequisites for a new model of the natural gas market and ensuring the stability of payments for energy companies» dated November 24, 2015, No. 812–VIII [Online], available at: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/812-19>

10. Law of Ukraine «On amendments to the Customs Code of Ukraine regarding the creation of prerequisites for a new model of the natural gas market» from 04.02.2016 № 994–VIII [Online], available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994-19>

11. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated March 22, 2017 No. 187 «On Approval of the Provision on the Imposition of Special Responsibilities on the Subjects of the Natural Gas Market for Provision of General Public Interests in the Process of Operation of the Natural Gas Market» [Online], available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/187-2017-%D0%BF>

12. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated 09/30/2015 No. 792 «On ensuring the payment for consumed natural gas» [Online], available at: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/792-2015-%D0%BF>

13. The Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine «On Determining the National Joint-Stock Company» *Naftogaz of Ukraine «by the» Last Hope «Provider from 10.12.2015 № 1307–p* [Online], available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1307-2015-%D1%80>

14. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated 09/30/2015 No. 792 «On ensuring the payment for consumed natural gas» [Online], available at: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/792-2015-%D0%BF>

15. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated September 30, 2015 No. 813 «On Determination of Independent Organizations that Conduct an Independent Examination of Baseline Data for Construction Projects for Gas Transit or Gas Distribution Systems» [Online], available at: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/813-2015-%D0%BF>

16. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated September 30, 2015 No. 812 «On amendments to the Rules for the protection of main pipelines» [Online], available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/812-2015-%D0%BF>

17. The rules on the safety of supply of natural gas, approved by the order of the Ministry of Energy and Coal Industry dated November 2, 2015, No. 686, were registered with the Ministry of Justice of Ukraine on November 30, 2015 under No. 1489/27934 [Online], available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1489-15>

18. The National Action Plan, approved by the Order of the Ministry of Energy and Coal Industry dated November 2, 2015, No. 687, was registered with the Ministry of Justice of Ukraine November 23, 2015 for # 1458/27903 [Online], available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1458-15>

19. Agreement on the Association between Ukraine, on the one hand, and the European Union, the European Atomic Energy Community and their Member States, on the other side of March 21, (2014), Ofitsiynny visnyk Ukrayiny, vol. 75, t. 1, st. 2125

Дані про авторів

Чукаєва Ірина Костянтинівна,

д-р екон.наук, головний науковий співробітник Інституту економіки та прогнозування НАН України
e-mail: irchukaeva@gmail.com

Рамазанов Владислав Андрійович,

начальник відділу моніторингу та аналітики нафтогазових ринків Департаменту нафтогазового комплексу Міністерства енергетики та вугільної промисловості України

Данные об авторах

Чукаева Ирина Константиновна,

д-р экон.наук, главный научный сотрудник Института экономики и прогнозирования НАН Украины
e-mail: irchukaeva@gmail.com

Рамазанов Владислав Андреевич,

начальник отдела мониторинга и аналитики нефтегазовых рынков Департамента нефтегазового комплекса Министерства энергетики и угольной промышленности Украины

Data about the authors

Iryna Chukaeva,

Dr. ekon.nauc, Chief Scientist Institute of Economics and Economics forecasting of NAS of Ukraine
e-mail: irchukaeva@gmail.com

Vladislav Ramazanov,

Head of the monitoring department and oil and gas market analysts Department of Oil and Gas Complex Ministry of Energy and Energy coal industry of Ukraine

УДК 336.71:339.72:005.591

DOI: 10.5281/zenodo.1252253

КОВАЧ М.Й.,
ІНДУС К.П.

Регулювання банківської діяльності на міжнародному рівні

Активізація глобалізаційних та інтеграційних процесів створює об'єктивну необхідність регулювання банківської діяльності на міжнародному рівні. Уніфіковані стандарти з регулювання секторів фінансових послуг розробляються міжнародними організаціями і в подальшому слугують основою для розроблення національних регулятивних норм, тоді як система нагляду за дотриманням цих стандартів діє в кожній окремій країні. У статті визначено, що контроль за банківською сферою реалізується за допомогою як регулятивної, так і наглядової діяльності, окреслені різні організаційні моделі структур, які здійснюють нагляд за діяльністю секторів фінансових послуг. У світовій практиці існують різні моделі інституціональної побудови системи банківського регулювання та нагляду, кожна з яких має свої переваги і недоліки. Кожна країна обирає ту з моделей, яка буде ефективною, дієвою і відповідатиме архітектурі фінансової системи та особливостям національної банківської системи. Регулювання банківської діяльності на міжнародному рівні не має на меті уніфікацію організаційних моделей структур, які в окремих країнах здійснюють нагляд за діяльністю секторів фінансових послуг. Найважливіше, щоб регулятивно-наглядові органи різних країн керувалися в своїй діяльності одними й тими ж принципами і стандартами, а також мали всі необхідні повноваження для ефективного виконання поставлених перед ними завдань. Обов'язковою умовою є закріплення цих повноважень на законодавчому рівні.

Ключові слова: банківська діяльність, наглядова діяльність, регулювання банківської діяльності, принципи, норми, стандарти, фінансові послуги, банківський бізнес.